

Deklarācija par sadarbību valdības izdevumu samazināšanā

Rīgā

2025. gada 23. janvārī

Latvijas valdības sociālie un sadarbības partneri, **biedrība “Latvijas Darba devēju konfederācija” (turpmāk - LDDK), biedrība “Latvijas Finanšu nozares asociācija”, biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”, biedrība “Ārvalstu investoru padome Latvijā”,**

augsti novērtē Latvijas Republikas Ministru prezidentes Evikas Siliņas deklarētās valdības prioritātes 2025, kuras ietver drošību, atbalstu ģimenēm, ekonomikas izaugsmi un birokrātijas mazināšanu.

Uzskatām, ka publiskā sektora izdevumu mazināšanai ir nepieciešams noteikt sagaidāmo rezultātu, kas nevar būt mazāks par 5% no Latvijas valsts konsolidētā kopbudžeta (pārskatot visu bāzes budžetu), piemērojot rūpīgi izsvērtus izņēmumus attiecībā uz izglītības, sociālās aprūpes, kā arī drošību un kārtību uzraugošajām iestādēm.

Pēc mūsu aprēķiniem, summa, kas jāietaupa katru gadu, ir vismaz 850 miljonu eiro¹ (nerosinot veidot ietaupījumu uz sociālā budžeta izdevumu rēķina). Salīdzinājumam var minēt, ka jebkādu izdevumu palielināšanai par 1% no IKP (piemēram, aizsardzības izdevumu), būs nepieciešami papildus 450 miljoni eiro.

Redzam, ka Latvijai ir liels potenciāls samazināt publiskā sektora izdevumus, kā arī palielināt tā efektivitāti, tādējādi vairojot Latvijas konkurētspēju un uzlabojot uzņēmējdarbības vidi. Tas veicinās labāku darbaspēka pieejamību privātajā sektorā, tādējādi veicinot racionālāku cilvēkresursu izmantošanu, ņemot vērā to, ka Latvijas sabiedriskais sektors šobrīd nodarbina gandrīz trešdaļu strādājošo². Tāpat ļoti svarīgi, lai publiskā sektora izdevumu samazināšanas plāns ietvertu pašvaldības un pašvaldību struktūru iestādēs strādājošos.

Šāda mēroga publiskā sektora izdevumu samazināšana ir iespējama tikai īpaša, centralizēta projekta ietvaros, kas tiek pārvaldīts atbilstoši labas pārvaldības principiem. Šāda kalibra projektam ir nepieciešams skaidrs politiskais mandāts, un adekvāti finanšu un cilvēku resursi. Ja šāds projekts netiks īstenots šī gada laikā, nākamajos gados Latvijas valdībai nāksies celt nodokļus, tādējādi negatīvi ietekmējot valsts konkurētspēju un uzņēmējdarbības vidi. Ja pieaugoši izdevumi tiks segti, audzējot valsts parādu, tas var pasliktināt valsts kredītspēju un palielināt valsts parāda apkalpošanas izdevumus.

¹ Latvijas valsts budžeta izdevumi 2025. gadā ir plānoti 17miljardu EUR apmērā, un no šādas bāzes 5% ir 850 miljoni EUR.

² Šobrīd vispārējās valdības sektorā nodarbināti aptuveni ceturtdaļa daļa strādājošo: 232 tūkstoši cilvēku. Papildus tam, vēl 55 tūkstoši cilvēku nodarbināti valsts kapitālsabiedrībās. Kopumā nodarbināto skaits Latvijā sasniedz 884 tūkstošus cilvēku. Kopā Latvijas sabiedriskajā sektorā, kurā ietilpst vispārējās valdības sektors un valsts kapitālsabiedrības strādāja gandrīz trešdaļa (32%) no visiem nodarbinātajiem.

Tā kā joprojām nav izdevies savā starpā saskaņot 2024. gada 30. septembra Nacionālās Trīspusējās sadarbības padomes sēdes protokolu, kurā LDDK rosināja ietvert skaidru valdības apņemšanos izdevumu mazināšanā vismaz 5% apmērā, tad uzskatām par nepieciešamu paust skaidru un vienotu nostāju, no kuras nevar būt atkāpšanās ceļa.

Ar šo deklarāciju apņemas sniegt savu redzējumu, lai atbalstītu valdības gan publisku, gan praktisku un konstruktīvu apņemšanos, izstrādājot publiskā sektora izdevumu mazināšanas plānu un rīcības soļus. Tai jāķļūst ne tikvien par šī gada, bet par šī gada pirmā ceturkšņa prioritāti ar izmērāmu rezultātu, tāpēc ne tikai publiska komunikācija, bet arī mērķtiecīgs darbs ir jāuzsāk jau šodien, un iniciatīvai ir jānāk no Ministru prezidentes.

Biedrības “Latvijas Darba devēju konfederācija”
ģenerāldirektors K.Gorkšs

Biedrības “Latvijas Finanšu nozares asociācija”
valdes priekšsēdētājs U.Cērps

Biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”
valdes priekšsēdētājs J.Endziņš

Biedrības “Ārvalstu investoru padome Latvijā”
valdes loceklis J.Grants